

REISVERSLAG TUNESIË 2009

Fotoverslag van een rondreis met [Djoser](#) door Tunesië gemaakt van 9 tot 23 mei 2009

Reisverslag van een mooie en afwisselende maar vooral verrassende rondreis met Djoser in mei 2009 langs Romeinse vindplaatsen, mooie mozaïeken, prachtige oases, de schitterende Sahara, zoutmeren en sfeervolle medina's.
Kortom: Tunesië is zoveel meer dan zee en strand!

Om ook de foto's in dit reisverslag te zien, ga naar:

<http://www.gerardvanbochove.nl/Tunisia/>

Bekijk ook eens de..

[Selectie van mijn Tunesië foto's op de website van Djoser](#)

[Panoramafoto's Tunesië door Peter](#)

[Foto's en het reisverslag van Bert](#)

[Foto's met reisgenoten of foto's die mijn reisverslag net niet haalden](#) (op Picassa)

[Interactieve kaart met overnachtingen en hoogtepunten op Google Maps](#)

Screenshot Google Maps met route:

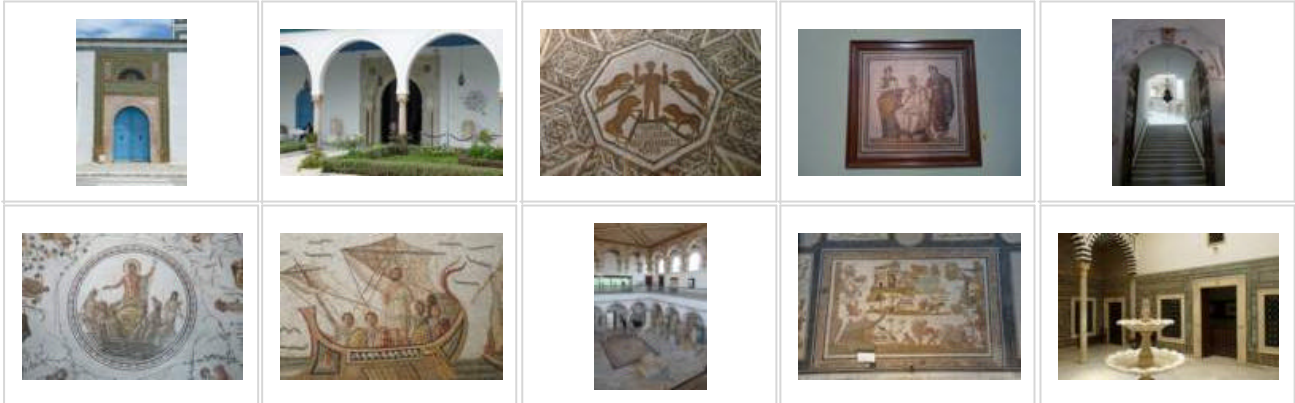
Verrassend!

Als je aan iemand vertelt dat je naar [Tunesië](#) gaat, is de eerste reactie "Dat is toch niets voor jou?". Veel mensen denken bij Tunesië alleen aan zon en strand. Dat is jammer want Tunesië heeft veel meer te bieden, zoals indrukwekkende Romeinse overblijfselen in Dougga, Sbeitla of el-Djem, de schitterende Sahara, zoutmeren en prachtige oases bij Tozeur en in de bergen bij Tamerza, gezellige souks en medina's en prachtige moskeeën. Djoser claimt bij deze reis "de andere kant van Tunesië" te laten zien en voor mij was deze reis, ook al wist ik wat te verwachten, heel verrassend. De reis bood een mooie combinatie van cultuur en natuur gecombineerd met de sfeer en de vriendelijkheid van het Midden-Oosten. In dit reisverslag wil ik daarvan iets laten zien.

Deze rondreis door Tunesië begon op zaterdag 9 mei 2009 op Schiphol. Met Lufthansa vertrokken we naar Frankfurt waar het enorm noodweer bleek te zijn, gepaard gaande met wat stevige turbulentie. Later zouden we horen dat in een ander vliegtuig zelfs enkele gewonden waren gevallen door het extreme weer, maar onze vlucht verliep zoals altijd zonder problemen. Enkele reisgenoten had ik al op Schiphol gezien, maar de meeste zag ik pas in het vliegtuig van Frankfurt naar Tunis. Ik zit in het vliegtuig naar Tunis naast Monique en Miranda en daar mee wordt het al duidelijk dat het gezellig kan worden deze vakantie. Net voor middernacht lokale tijd landen we in Tunis, waar we worden opgewacht door gids Noubbi. Reisleider Piet Walda van Djoser bleek bij ons in het vliegtuig te hebben gezeten. Na snel gepind te hebben en water te hebben gekocht op het vliegveld gaan we richting ons bed in [Hotel Omrane](#). De volgende ochtend zullen we ons om 10 uur verzamelen voor een introductie en is er gelijk de mogelijkheid om met de bus en de gids op excursie te gaan naar het Bardo-museum, het stadje Sidi Bou Said en de overblijfselen van het legendarische Carthago.

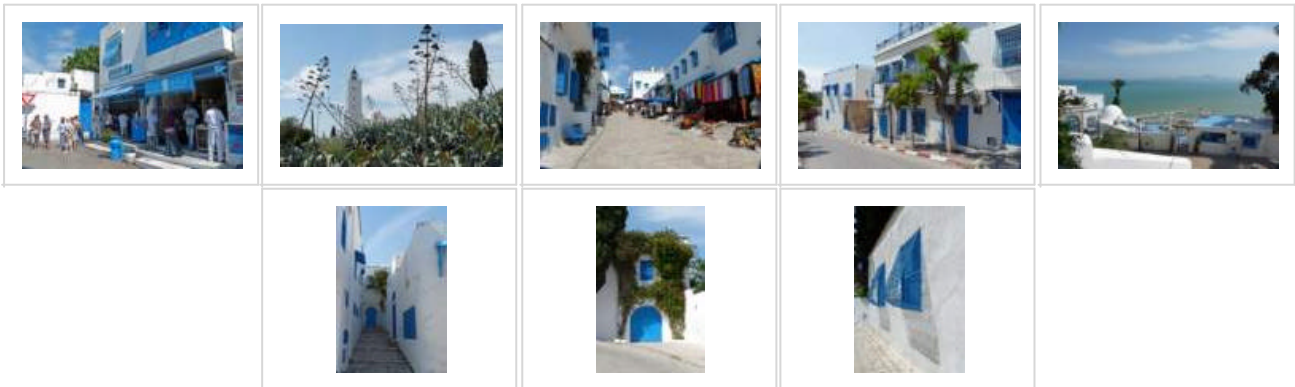
Bardo museum

In de buitenwijk Bardo lag vroeger het paleiscomplex van de Turkse beys. De bey was de bestuurlijke machthebber in het tijdperk dat Tunesië een provincie was van het Ottomaanse rijk. In een 17e eeuwse haremgebouw (2e foto onder) in de wijk Bardo is nu het [Bardomuseum](#) gevestigd. Het Bardomuseum is na het Egyptisch museum in Caïro het beroemdste museum van Afrika en dat komt door de ontzagwekkende verzameling van Romeinse vloermozaïeken uit de 2e tot 4e eeuw die hier verzameld zijn. De mozaïeken komen uit de Romeinse en Byzantijnse steden uit heel Tunesië, zoals de steden Dougga, Bulla Regia en Sbeitla waar we later deze reis zullen komen. De mozaïeken verbeelden vaak mythologische verhalen, maar ook dingen uit het dagelijks leven van twintig eeuwen terug zoals de landbouw, de jacht en de visserij. De mozaïeken in het museum zijn zeer gaaf en vaak prachtig om te zien, zeker met een gids die er uitleg over geeft. Gids Noubbi moest er eerst aan wennen dat bij een Djoser groep niet iedereen braaf de gids volgt, maar gaf ons daarna een interessante rondleiding met veel verwijzingen naar dingen die we later in de reis zouden zien. Hoogtepunten in het museum zijn onder andere het **mozaïek van Virgilius** (4e foto onder), het **Neptunusmozaïek** (6e foto) en het mozaïek van **Odysseus met de Sirenen**. Ook heel mooi is de zaal met overblijfselen uit de Romeinse stad Carthago (8e foto). De mozaïeken laten ons zien dat de flora en fauna en dus het klimaat in deze streken vroeger heel anders moet zijn geweest.

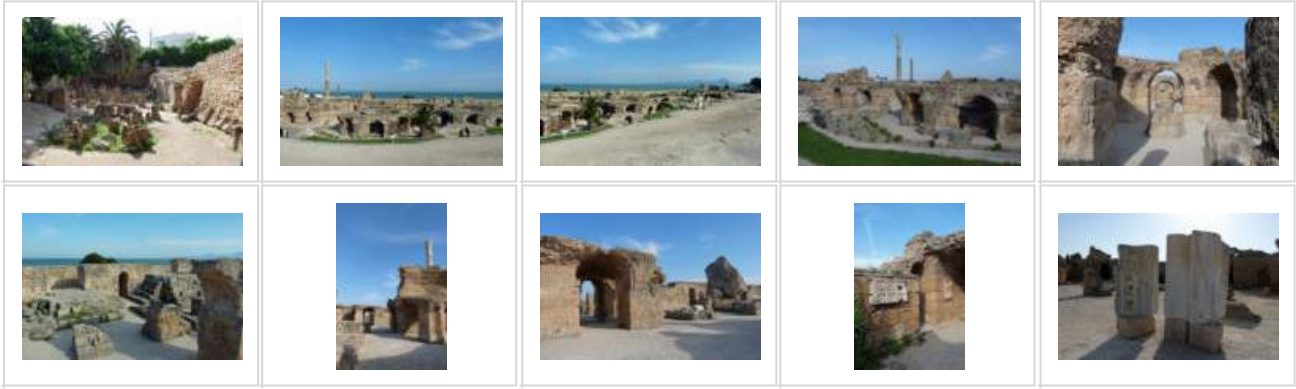
Sidi Bou Said

Voor de lunch stoppen we in het plaatsje [Sidi Bou Said](#), waar ik met een aantal reisgenoten eet bij "Chez Christine" (1e foto onder). Na de lunch lopen we naar het centrum van dit bijzondere plaatsje, dat op een 100 meter hoge rotsheuvel ligt aan de **Golf van Tunis**. Sidi Bou Said is genoemd naar **Bou Said Khalifa el Beji**, een 13e eeuwse heilige, waarvan zich hier een mausoleum bevindt dat veel pelgrims trekt. Dat is echter niet de reden dat Sidi Bou Said de belangrijkste toeristenattractie in de omgeving van Tunis is. Dat komt door de aparte sfeer en de smalle straatjes van verblindend witte huizen met intens blauwe ramen en deuren. De souvenirwinkels voegen hier nog extra kleuren en geuren aan toe (3e foto). Via een oplopende winkelstraat kom je bij een pleintje en vervolgens bij Café Sidi Chabain waar je een mooi uitzicht hebt over de Golf van Tunis en de jachthaven van Sidi Bou Said (5e foto). Onderweg passeren we allemaal fotogenieke steegjes met het strakke wit en blauw en de kenmerkende bolle roosters over de ramen.

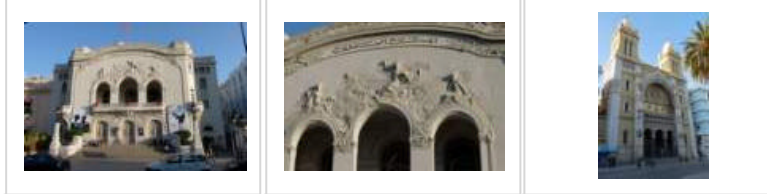
Carthago

Van Sidi Bou Said rijden we door naar het vlakbij gelegen Carthago. Carthago is nu slechts een buitenwijk van Tunis, maar ooit was het machtige [Carthago](#) een strategisch gelegen wereldstad aan zee, het centrum in de overzeese handel. Carthago is nu met name bekend door de val van Carthago in 146 v. Chr na de drie [Punische oorlogen](#) met de Romeinen, maar zowel voor als na dit jaar kende de stad roemrijke perioden. De stad werd als handelspost gesticht in de 9e eeuw v. Chr door Fenicische zeevaarders. Dit duurde tot de Punische oorlogen met Rome, waarna de stad onder Caesar en Augustus opbloede als de grootste stad na Rome in het Romeinse rijken en het centrum van de provincie Africa. Na de ondergang van het westelijke gedeelte van het Romeinse rijk werd Carthago een belangrijke stad in het [Byzantijnse rijk](#) (=het oost-Romeinse rijk) tot Arabische legers de stad rond 650 innamen. Al deze verschillende rijken hebben hun sporen achtergelaten in de archeologische gebied dat Carthago nu is en op de [UNESCO Werelderfgoedlijst](#) staat. Ondanks alle vroegere glorie is er nu echter niet zoveel meer over, omdat Carthago door de inwoners van Tunis lange tijd werd gezien als bron van stenen voor de bouw van huizen. In Carthago bezochten we de tophet, de **Punische begraafplaats** van Carthago (1e foto onder). Hier zijn twaalf lagen ontdekt met graven. Te zien zijn vooral de grafstèles, waarin vroeger urnen stonden. Via de **Punische havens** rijden we vervolgens verder naar de **thermen van Antoninus**, een badcomplex uit de tijd van keizer [Antoninus Pius](#), dat prachtig ligt aan de Middellandse Zee (foto 2,3). Het werd gebouwd tussen 146 en 162 en is het grootste badgebouw buiten Rome met zijn 18850 vierkante meter. Van het gebouw dat ooit indrukwekkend groot moet zijn geweest, is nu met name het souterrain over met de stookplaatsen waar het water werd verwarmd. Hier en daar liggen nog overblijfselen van de kapitelen (10e foto).

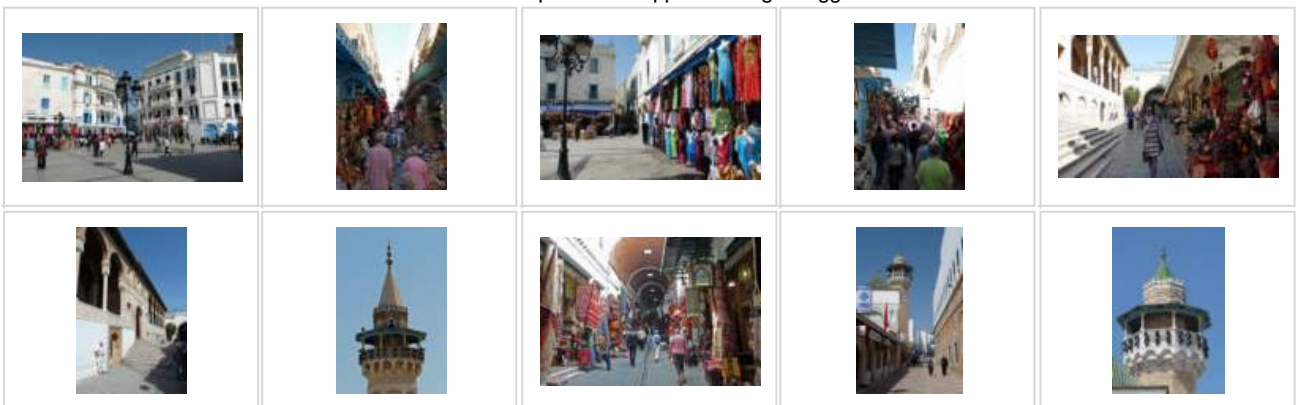
Tunis

Aan het einde van de middag heb ik nog even tijd om met kamergenoot Bert de stad in te gaan, onder andere om water te kopen. We passeren de Avenue de France met het **Theatre Municipal**, het staatstheater in Jugendstil stijl (1e en 2e foto), en de rooms-katholieke **kathedraal van Vincentius à Paulo** uit 1882 (3e foto onder). Na het diner met bijna de hele groep in een restaurant in Tunis, ga ik met Bert en Marianne nog een paar biertjes drinken en raken in een interessant gesprek met een paar Tunesische jongens. Ondanks dat er wel alcohol was, merk je dan toch dat je in een moslimland zit: hoewel de vrij grote zaak bijna vol zit, is Marianne de enige vrouw!

Medina van Tunis

De volgende dag, maandag 11 mei, neemt Noubbi ons om negen uur mee op een wandeling door de [medina van Tunis](#). De [medina](#) van een Arabische stad is het oudste vaak ommuurde gedeelte van de stad met veel smalle straatjes. Zo'n medina bestaat typisch uit een grote moskee met daarom heen marktstraatjes en de souks (overdekte markten) gegroepeerd. Ikzelf vind het altijd heel leuk zo'n medina in het Midden-Oosten te verkennen vanwege de leuke straatjes en kraampjes met veel geuren en kleuren. Ook Tunis heeft zo'n leuke medina. De medina van Tunis dateert al uit de 9e eeuw net als de [Zitouna Moskee](#) (Olijvenmoskee). We beginnen onze wandeling bij het Place de la Victoire (1e foto onder) en volgen dan de smalle marktstraatjes (foto 2-4) richting deze **Zitouna Moskee of Olijvenmoskee** (foto 5,6). Deze moskee is na de Grote Moskee in Kairouan die we later zullen bezoeken, het belangrijkste heilige gebouw in Tunesië. De minaret van de Olijvenmoskee is er overigens pas in 1894 bijgebouwd. Via een aantal souks lopen we verder en passeren de 17e eeuwse **Sidi Youssef moskee** (foto 9), de eerste moskee die in Tunis in Ottomaanse stijl werd gebouwd. De achthoekige vorm van de minaret van deze moskee (foto 10) is typisch voor een Turkse moskee. We eindigen de wandeling door de medina bij het Place du Gouvernement waar we op de bus stappen richting Dougga.

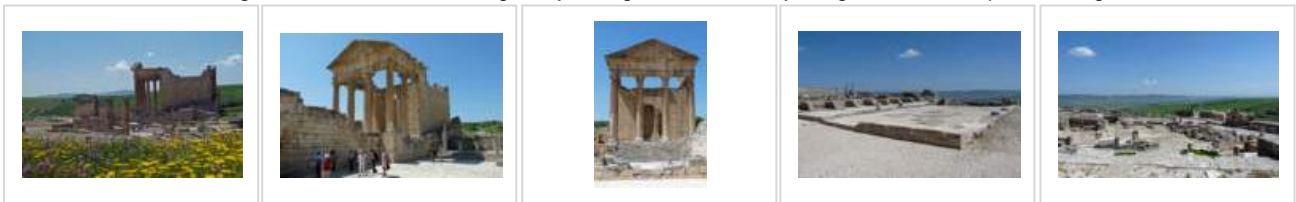
Op weg naar Dougga

Onderweg van Tunis naar Dougga rijden we door prachtig groen landschap met veel wijngaarden. Het blijkt dat het de laatste weken voor onze aankomst fors geregend heeft in dit gebied en daarom ziet alles er nu zo groen en vol bloemen uit. Wat heel leuk is om te zien, zijn de wijngaarden waar tientallen vrouwen in kleurige kleren bezig zijn met krenten. Ook op andere plaatsen onderweg zien we veel vrouwen op het land werken in kleuren die fel afsteken tegen het groen (foto 1). In de buurt van Dougga eten we in een groot restaurant en vervolgens bestijgen we met de bus de berg waarop de Romeinse stad **Dougga** ligt. Door zijn geweldige mooie ligging is de stad Dougga en het **Libisch Punisch mausoleum** al van ver te zien en dat is natuurlijk een fotomoment waard (foto 2-4). Aangekomen bij Dougga hebben we een prachtig uitzicht over het landbouwgebied waar de Romeinen al hun graan verbouwd (foto 5).

Dougga

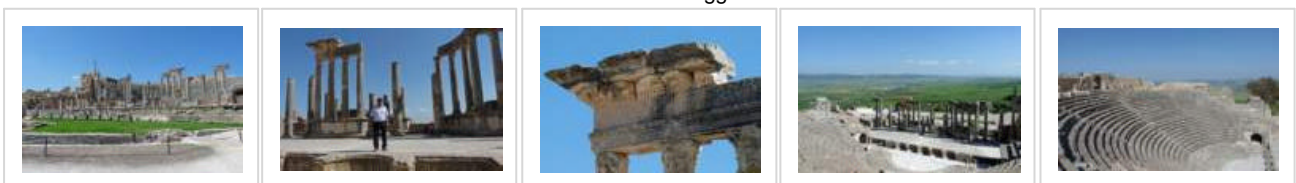
[Dougga](#) is de mooist bewaarde en mooiste gelegen antieke stad van Tunesië. De stad ligt op een plateau op een hoogte van 570 meter in de bergen van Téboursouk. De stad heette oorspronkelijk **Thugga** en werd bewoond door [Numidiërs](#), maar werd in 46 v. Chr. door Caesar geannexeerd. De stad diende eerst als veteranenkolonie, maar vanaf de 2e onder keizer [Hadrianus](#) diende de stad als echte Romeinse stad met openbare voorzieningen. Hoewel er nooit meer dan 500 mensen gewoond hebben, had de stad een centrale functie voor de hele regio, wat bijvoorbeeld het grote amfiteater verklaart. Dougga kende een redelijk grote rijkdom door het vruchtbare landbouwgebied rond de stad. Dat zagen wij nu nog want overal zie je de groene velden op de achtergrond.

We maken in deze prachtige Romeinse stad in voorjaarstooi een uitgebreide rondwandeling. Zelf kies ik er weer voor met de gids mee te lopen die ons van alles weet te vertellen en op allerlei interessante dingen wijst die je anders zou missen. Het is vrij warm inmiddels, maar goed te doen. Via een antieke straat lopen we via het **Plein van de Windroos** naar het **Capitolium**. Het Plein van de Windroos (foto 2 boven) heet zo naar een afbeelding in het plein met de twaalf winden erin gebeiteld. Het Capitolium daarnaast is bijzonder indrukwekkend en mooi (foto 1-3 boven en 3e foto onder). Het barokke Capitolium is de gaaf bewaarde grote stadstempel van Dougga, schitterend gelegen en gewijd aan de goden Jupiter, Juno en Minerva. Aan de voorzijde staan zes Corinthische zuilen. Voor de tempel is de plaats waar vroeger de markt werd gehouden (foto 4 boven) en ernaast ligt het Forum. We zien veel andere monumenten op deze geweldige archeologische site, zoals tempels, het badhuis, de Triomfboog van Septimus Severus, enkele huizen met mozaïeken (2e foto onder) en het **Trifoliumhuis** (4e foto onder). Het Trifoliumhuis was een bordeel bestaande uit een hof met zuilen en diverse kleine kamertjes er omheen en natuurlijk een "showroom". Ook bijzonder is het openbare toilet met stromend water en openingen voor twaalf personen (5e foto onder). Gezellig zo met z'n allen naar de wc!

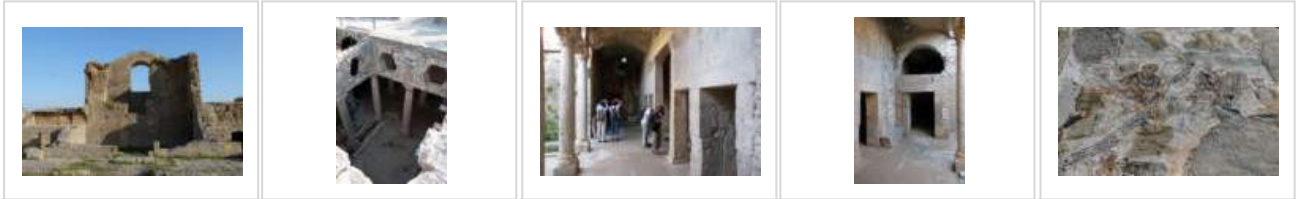

We eindigen onze rondleiding na anderhalf uur bij het **amfiteater** (foto's onder), gebouwd in 168 door een rijke landbezitter in de klassiek Romeinse stijl. Het theater bood plaats aan ongeveer 3500 toeschouwers die ook nog eens een prachtig uitzicht hadden op de omgeving. De zitplaatsen zijn nog goed bewaard gebleven net als het podium (2e foto onder) met daarachter een zuilencolonnade die ooit de toneelwand steunde. Het theater is gedeeltelijk uitgehouwen in de rotsen. Uiteraard moest ik hier even naar boven klimmen om van boven foto's te nemen van het theater en zijn prachtige uitzicht. (Volgens mij was ik met Monique de enige die hier nog energie voor had, de rest ging naar de koude cola.) Op de website van reisgenoot [Peter](#) staan overigens enkele spectaculaire 360 graden foto's van deze mooie stad Dougga.

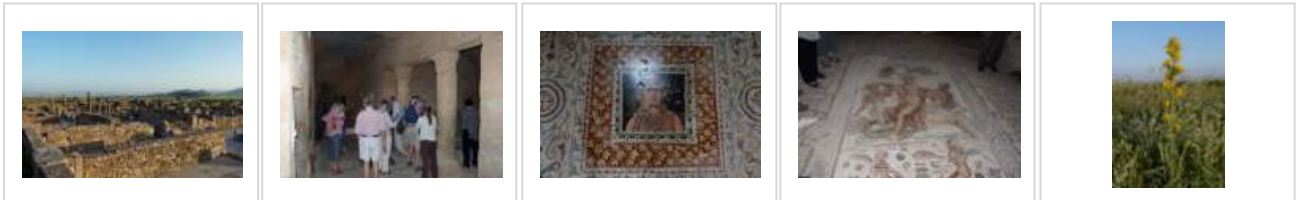

Bulla Regia

Na Dougga rijden we verder richting Bulla Regia. [Bulla Regia](#) was in de Romeinse tijd één van de welvarendste steden van de provincie Africa. De gebouwen hier dateren met name uit de 2e en 3e eeuw. Er staat onder andere een groot badhuis (de thermen van Julia Memnis, foto 1) en diverse tempels. Ons doel hier waren echter de ondergrondse huizen die hier een spectaculaire attractie vormen. Om de hitte te ontsnappen in de zomer, bouwden de inwoners van Bulla Regia hun huizen geheel of gedeeltelijk onder straatniveau. De meeste huizen hadden een verdieping op de begane grond en die zijn vaak minder goed bewaard gebleven. Echter, de eet- en slaapkamers waren ondergronds, zijn vaak nog intact en je kunt er ook nog eens in. Hier is vaak de typische Romeinse stijl van architectuur te zien met een centrale zuilenhof (peristyle) waarop de kamers uitkomen (foto 2). Wat deze huizen echter zo bijzonder maakt zijn de spectaculaire mozaïekvloeren, waarvan een aantal niet naar het Bardo-museum is gebracht, maar hier nog te bewonderen zijn. We bezochten hier onder andere het **Huis van de Jacht** (foto 2-4) met een mooie zuilenhof en enkele mozaïeken.

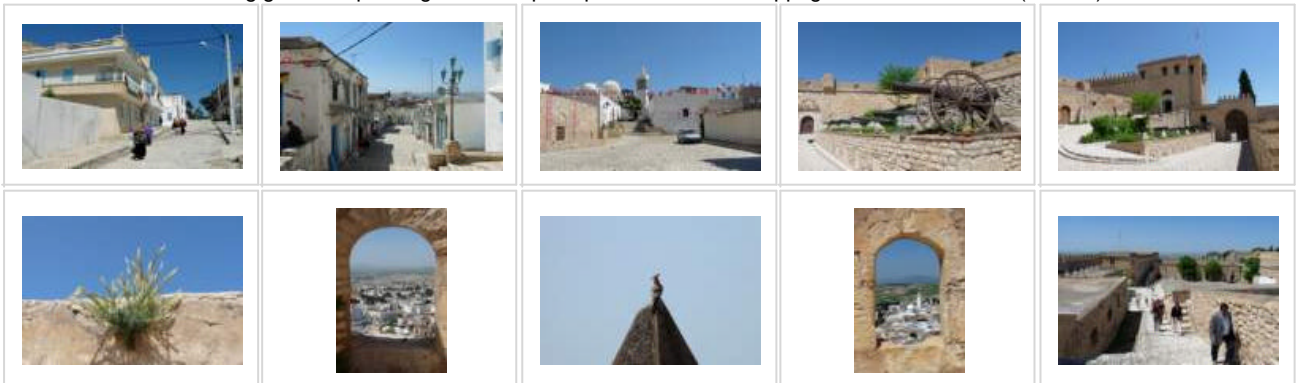

Bijzonder mooi zijn de mozaïeken in het **Huis van Amphitrite** (foto 2-4 onder). De eetkamer laat hier een prachtig mozaïek zien met het portret van een vrouw, waarschijnlijk de bewoonster van het huis en een prachtig **mozaïek van Neptunus en Venus**. Venus werd aanvankelijk verward met Amphitrite de gemalin van Neptunus, vandaar de naam van het huis. Helaas hadden we niet zoveel tijd om de rest van de archeologische opgravingen te zien, die door de bijna ondergaande zon in een prachtig warm licht werden gezet. Rond zes uur vertrekken we naar het wit geschilderde bergplaatsje **El Kef** waar we zullen overnachten in Hotel Venus en waar we vanwege het tijdstip na aankomst direct gaan eten in het enige restaurant dat het stadje rijk is: Restaurant Venus.

Medina van El Kef

Op dinsdagochtend 12 mei maken we eerst een wandeling door **El Kef** naar de kasba in de mooie bovenstad. El Kef betekent "de rots" en dat verwijst naar de rots met de kasba waar omheen de stad is gebouwd. In de benedenstad zijn nog de overblijfselen van de Romeinse **Sicca Veneria** te zien, waaruit El Kef is ontstaan. Daar kun je ook rondkijken, maar veel interessanter is om omhoog te lopen naar de straatjes van de oude stad (foto 2), de medina. Hier ligt de Grote Moskee van El Kef en de veel mooiere **Sidi Bou Makhlouf moskee** (foto 3). Hoog boven het plein met de moskee ligt de **kasba** (foto 4,5). Een kasba is een vesting of fort en deze vesting bestaat uit twee delen: een Byzantijnse vesting en een Turkse vesting. Tot rond 1950 deed de kasba nog dienst als kazerne, maar nu is het een museum. De vesting geeft een prachtige uitzicht op het platteland en het steppegebied rondom El Kef (foto 6-9).

Wandelend door de leuke straatjes van El Kef zien we weer veel van die prachtig wit geschilderde huizen en kleurige mensen en winkeltjes (foto 1-3 onder). Ons doel is het **Museum voor Volkskunst** (foto 4,5 onder) en dat blijkt best een leuk museum te zijn. Dit museum was ooit een mausoleum voor de Marokkaanse religieuze broederschap Aissaoua en is als museum gewijd aan de lokale berbercultuur. Het museum laat het leven op het platteland en van de nomaden zien in deze streek. Er staat onder andere een grote nomadentent, er is aardewerk en textiel en uitleg over bijvoorbeeld de zadels van de kamelen. De beheerders van het museum zijn blij met het bezoek en geven enthousiast en uitgebreid uitleg van alles wat er te zien is. Eigenlijk niet verwonderlijk, de mensen in het Midden Oosten en zeker in Tunesië zijn altijd heel vriendelijk en bereid te helpen, zeker vergeleken met Europeanen.

De weg naar Kairouan

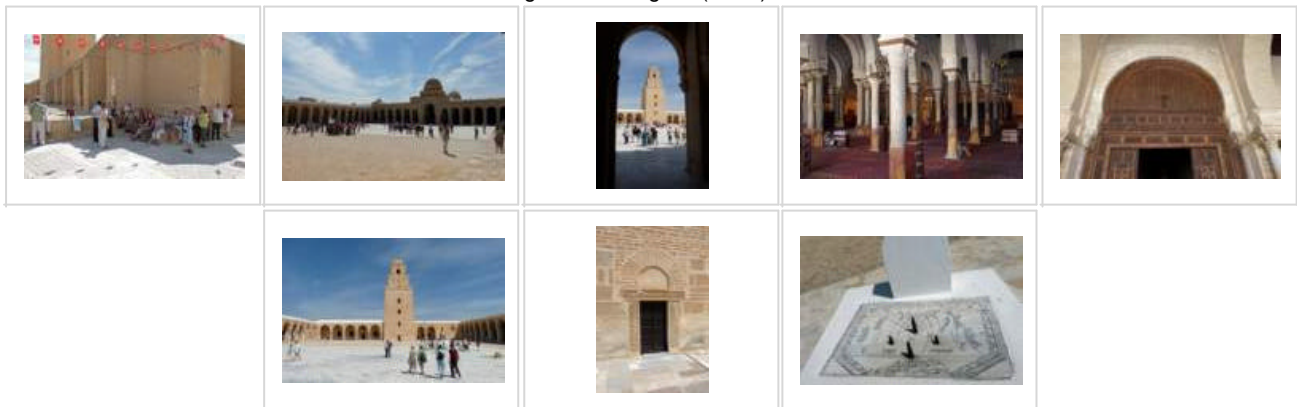
Aan het begin van de middag stappen we op de bus om van El Kef naar Kairouan te rijden, waar we aan het einde van de middag aankomen. Onderweg maken we natuurlijk nog een aantal fotostops, bijvoorbeeld op een plaats waar we een mooi uitzicht hebben over de groene landbouwgronden van Tunesië met heel veel olijfbomen. In de buurt van Kairouan verandert dat, want Kairouan ligt op de rand van een groot steppegebied. De stad **Kairouan** werd gesticht in 670 op puur strategische gronden: op de handelsroutes maar niet te dicht bij de zee waar vandaan de vijanden kwamen, zoals Carthago had bewezen. De naam Kairouan komt van "Qayrawan", dat **karavanseraï** (overnachtingsplek voor karavanen) betekent. Nog steeds is Kairouan een belangrijke handelsstad, met name voor tapijten, maar

Kairouan is in het bijzonder een religieus centrum. Het behoort met Mekka, Medina en Jeruzalem tot de belangrijkste steden van de islam. Zeven bedevaarten naar Kairouan en de Grote Moskee tellen net zo zwaar als een [Hadij](#) naar Mekka. Kairouan is ook een heel mooie stad en de medina is schilderachtig zoals we de volgende dag zullen zien.

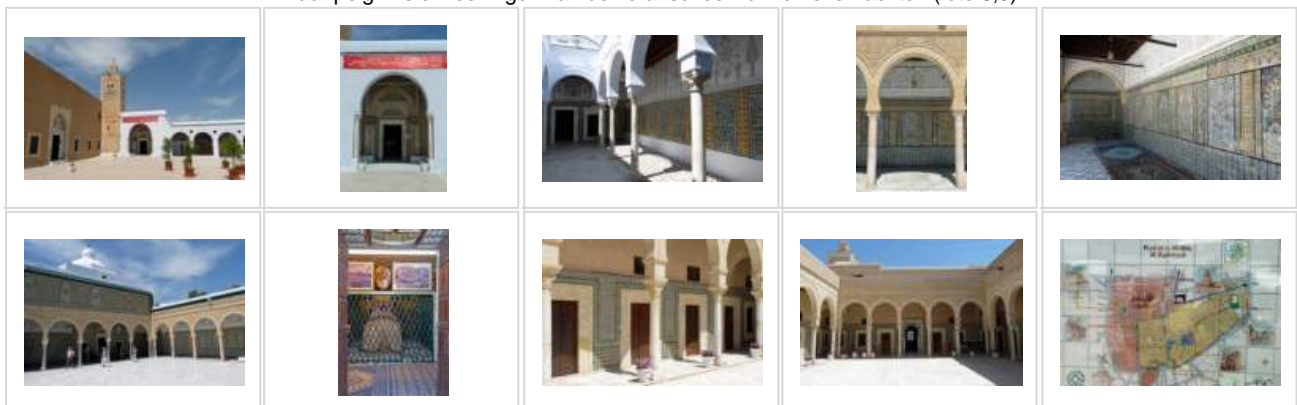
[Grote Moskee van Kairouan](#)

Op de ochtend van deze 13e mei bezoeken we eerst de **waterbassins van de Aghlabieden** die vanaf de 10e eeuw de stad van water voorzien. Daarna gaan we door naar de [Grote Moskee](#). Deze wordt ook wel de [Sido Okba Moskee](#) genoemd naar de Arabische generaal [Uqba ibn Nafi](#) die Kairouan stichtte. De moskee werd net als Kairouan zelf gesticht in 670 en is daarmee de oudste en grootste moskee van noordwest Afrika. De moskee bestaat uit een complex van 195 bij 80 meter dat geheel ommuurd is. Binnen de muren bevindt zich een grote binnenhof (foto 2,6), die gelukkig toegankelijk is voor toeristen mits bedekt gekleed. Onder het binnenhof ligt een bron, voor een moskee noodzakelijk vanwege de verplichte wassing, die in contact zou staan met de heilige bron van Mekka. Via diverse putten op het plein kan water uit deze bron gehaald worden. De gebedszaal mogen we uiteraard niet in, maar we kunnen er wel in kijken (foto 4). Te zien is hoe deze zaal bestaat uit een woud van zuilen en de vloer is bedekt met matten. Tegenover de gebedszaal in het midden van de korte zijde staat de 35 meter hoge minaret (foto 3,6,7). Op het plein van het binnenhof is een zonnewijzer te vinden die de tijden van de gebeden aangeeft (foto 8).

[Moskee van de Barbier](#)

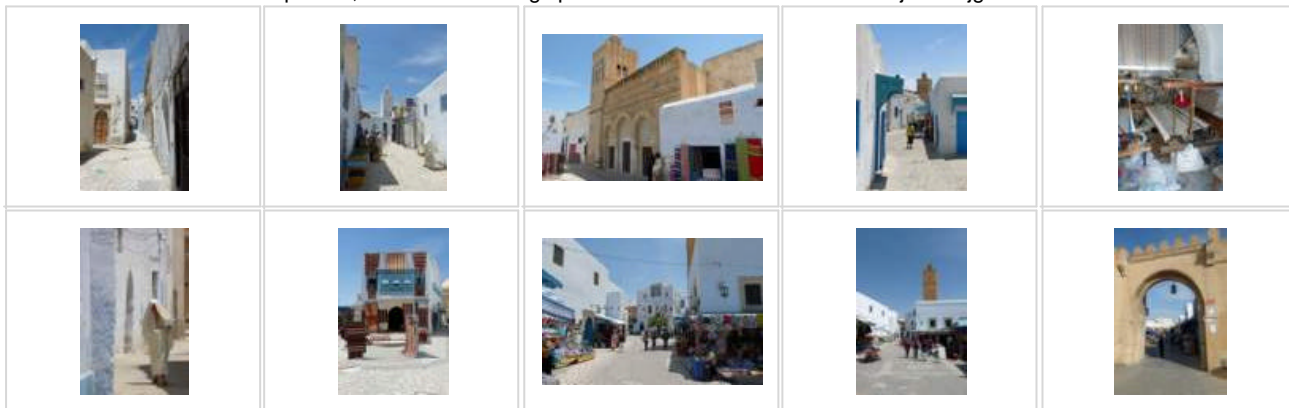
Eigenlijk veel mooier en eleganter dan de Grote Moskee vond ik persoonlijk de zaouia van **Sidi Sahab**, beter bekend als de **Moskee van de Barbier**. Hier ligt het graf van Abou Zama el-Balaoui, sahab (gezel) van de profeet Mohammed en zijn kapper. In zijn graf liggen ook de drie baardharen van de profeet die Sidi Sahab altijd bij zich had. De ingang van de moskee is naast de minaret (foto 1) en met kleurige tegels versierd (foto 2). Vervolgens kom je in een zuilengang die met heel mooi keramiek is versierd (foto 3 en 4). Daarna kom je in de tweede voorhof. Deze heeft een galerij met marmeren zuilen en ook hier weer schitterend gekleurd keramiek. In de hoek achterin (foto 6, onder de witte koepel) bevindt zich de ingang naar het graf van Sidi Sahab. Daar mogen we niet in, maar we mogen wel door de deur naar binnen kijken (foto 7). Vanuit het tweede voorhof kun je doorlopen naar het eerste voorhof. Dit is de plaats waar besnijdenissen en bruiloften gehouden worden. Hier is ook de toegang tot de gebedszaal. Achter de galerijen aan de zijden van de voorhof zijn slaapkamers waar pelgrims en leerlingen van de koranschool kunnen overnachten (foto 8,9).

[Oude medina van Kairouan](#)

De medina van Kairouan staat ook Werelderfgoedlijst van UNESCO. In een stadswandeling gaan we ontdekken waarom. De medina van Kairouan meet ongeveer 1 bij 2 kilometer en wordt geheel omgeven door een bakstenen muur met poorten (foto 10). Behalve de Grote

Moskee van Oqba, ligt de **Moskee van Ibn Khairun**, beter bekend als de **Moskee van de drie Poorten** binnen de medina (foto 3). Hoewel er veel dagjestoeristen van de stranden naar Kairouan (schijnen te) komen, doet de medina toch niet toeristisch aan en worden er nauwelijks souvenirs verkocht. Alles lijkt met name gericht op de eigen bevolking, misschien op enkele winkeltjes in het westelijke gedeelte na. Er zijn veel mooie smalle witte straatjes waar het dagelijks leven gewoon zijn gang lijkt te gaan (foto 1,2,4,5,6 onder), we zien bijvoorbeeld op verschillende plaatsen wevers (foto 5). Het is de mooiste medina die ik in Tunesië heb gezien. De medina van Kairouan werd overigens gebruikt in filmopnames voor de [Raiders of the Lost Ark](#) als Cairo (foto 7 is bijvoorbeeld herkenbaar). Na een rondleiding met de gids hebben we verder de hele middag om door de medina te dwalen. Met Monica, Emmy en Bert ga ik eerst wat eten en vervolgens loop ik met Bert door de medina, regelmatig stoppend om relaxed wat muntthee te drinken, want een hele middag is ook wel weer wat veel voor een medina. 's Avonds eten we in een leuk restaurantje achter het hotel en ga ik met Bert, Marianne en Piet naar hotel Splendid, want dat is de enige plaats in de hele stad waar bier of wijn te krijgen is.

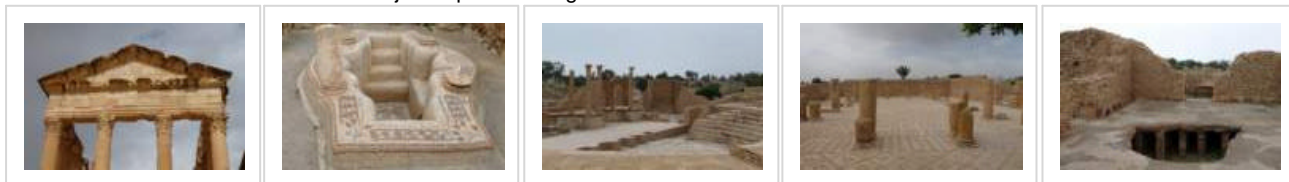
[Sbeitla](#)

De volgende dag rijden we naar [Sbeitla](#), waar we de archeologische gebied bezoeken. De antieke stad van **Sufetula** (latijns voor Sbeitla) werd gesticht in de tijd van keizer **Vespasianus** (69-79) bij een bron waar vier wegen elkaar kruiste, op een heel strategisch punt dus. De stad werd gebouwd volgens een strakke Romeinse structuur met een rooster van rechte straten met tempels en openbare gebouwen op geplande plaatsen zoals goed te zien is op een plattegrond. Sbeitla (foto 1) geeft daarom een uitstekend voorbeeld van een typische Romeinse stad inclusief badcomplex, fontein, theater, tempels, forum en zelfs een stenen olijpers (foto 2). In de 4e eeuw kwamen daar nog zes christelijke basilieken bij. Het best bewaard gebleven is het gebied rond het forum. De toegang tot het forum wordt gevormd door een monumentale poort, de triomfboog van **Antoninus Pius** (foto 3). Daarachter ligt het forum (foto 4), een ommuurd plein van zo'n 60 bij 70 meter. Op dit forum stond het **Capitool**. Deze bestond echter niet zoals gewoonlijk uit een enkele tempel, maar uit drie tempels die met elkaar zijn verbonden. De tempels zijn gewijd aan Juno (links), Jupiter (midden) en Minerva (rechts). De tempel van Juno met zijn voorhal van Corinthische zuilen (foto 5,6) is mooi bewaard gebleven.

Achter het forum zijn de overblijfselen te zien van een christelijke kerk uit de 5e eeuw waar een doopvont (foto 7) is te zien met nog gave mozaïeken. We zien ook nog enkele andere vroegchristelijke kerken. Het amfitheater (foto 8) wordt nog regelmatig gebruikt bij festivals.

Zoals in elke Romeinse stad is ook hier een groot badcomplex (foto 9). Wat hier interessant is om te zien is het systeem van vloerverwarming doordat de vloer op één plaats is ingestort. Als laatste zien we de triomfboog van keizer Diocletianus. We hadden in Sbeitla ongeveer anderhalf uur en ik vond het eigenlijk te kort om al het interessants hier te kunnen zien, juist omdat de stad zo'n mooi en redelijk compleet beeld geeft van het leven in een Romeinse stad.

[Djebel Bou Hedma](#)

Van Sbeitla rijden we door naar [Gafsa](#), een plaatsje waar eigenlijk niet veel te beleven is en het hotel wat onderhoud nodig heeft. Gelukkig zijn we hier maar één middag en een nacht en voor de middag heb ik met Monique, Marianne, Bert, Jan, Monica en Emmy geboekt voor een excursie naar het natuurreservaat [Djebel Bou Hedma](#). Voordat Noord-Afrika woestijngebied werd, was het een savanne. In een biosfeer programma van UNESCO wordt in het Djebel Bou Hedma reservaat geprobeerd het oorspronkelijke savannegebied te herstellen, acaciabossen opnieuw aan te planten en struisvogels, onyxgazellen en andere dieren opnieuw uit te zetten. We maken een wandeling door dit mooie gebied en weten met name diverse onyxgazellen te zien (foto 2,3). Op de terugweg zien we ook struisvogels en hun eieren. Door werkzaamheden duurt zowel de heen- als de terugweg langer dan verwacht en zijn we pas laat in Gafsa terug. We gaan met ons excursiegroepje dan nog wat eten in een lokaal restaurantje, **Tony**. Dat wordt reuze gezellig. We zitten tussen allemaal lokale mensen en de sfeer wordt opgeleukt door een luitspeler die Arabische muziek speelt, waarbij door de klanten wordt meegezongen. Er is ook wijn en we hebben interessante discussies, dus het wordt wel na middernacht voor we weer in het hotel terug zijn.

Op weg naar Tozeur

Door steppegebied rijden we op 15 mei van Gafsa naar Tozeur, nadat we in Gafsa nog een korte stop gemaakt hebben bij de Romeinse baden. Zowel het weer als het landschap onderweg is een klein beetje somber en saai, maar we maken nog wel een aantal fotostops omdat een aantal reisgenoten de borden die waarschuwen voor overstekende kamelen op de foto willen zetten (foto 1,2) en daar blijken verschillende varianten van te zijn. Ook de kamelen zelf zien we vaak los lopen door de steppe, al weet de gids te vertellen dat deze kamelen niet wild zijn, maar altijd een eigenaar hebben. Aan het einde van de ochtend arriveren we in Tozeur. [Tozeur](#) is een grote oase aan het zoutmeer Chott el-Djerid en is daarmee de hoofdstad van de [Djerid](#), het "land van de palmen", dat uit verschillende oases en duizenden palmen bestaat. Niet voor niets staat Tozeur bekend om zijn hoge kwaliteit dadels. Daarnaast zijn het de bakstenen gevels die typisch zijn voor Tozeur. Tozeur is dan ook een plaats waar veel toeristen komen, meestal als een meerdaagse excursie vanaf het strand. De naam Tozeur komt overigens van de Romeinen die hier al een nederzetting hadden met de naam Thusuros.

Tozeur

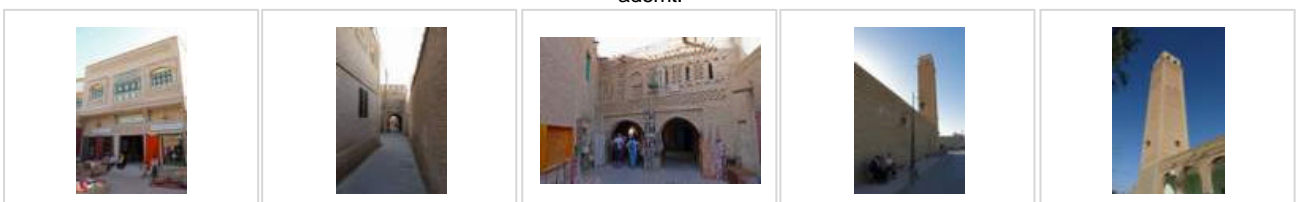
Na een lunch met een gigantische sandwich in ons hotel Phaedra bezoeken we het [Dar Chebait museum](#) in Tozeur. Dit museum aan de rand van de oase dat in reisgidsen zeer wordt aanbevolen is gevestigd in het vroegere paleisje (foto 1) van een rijke familie in Tozeur. Het museum geeft een goede en authentieke indruk van de levenswijze van de Tunesische middenklasse en rijken. In diverse kamers worden verschillende aspecten uit het leven van een rijke familie getoond zoals de keuken, de trouwerij (foto 3), de harem, wapens, kleding, juwelen en de koranschool. Het geheel doet een beetje aan als in een oosters sprookje, maar het is toch wel leuk om te zien.

Vanaf het museum loop ik met Marianne en Bert naar het centrum van Tozeur om de winkeltjes te bekijken. Helaas is het vrijdag en is dus veel gesloten, zoals de markt (2e foto onder). Toch zien we dat het centrum best leuk en gezellig is met zijn vele winkeltjes (foto 3 onder). Al slenterend komen we Monique en Miranda tegen die ook flink gewinkeld hebben en blijven wat drinken tot het tijd wordt om met twee paardenkoetsen naar het hotel terug te gaan. Bert, Marianne en ik blijken later veel te veel betaald te hebben voor de koets tot groot vermaak van Monique en Miranda die flink hebben afgedongen. Wat maakt het ook uit, alles kost hier niets! We eten 's avonds heel lekker bij een kleine pizzeria tegenover het museum. "We" wil zeggen Monique, Marianne, Bert en ikzelf, het supergezellige groepje waar ik deze vakantie met name mee zal optrekken. Bijna gewoonte getrouw eindigt de avond in de bar van het hotel.

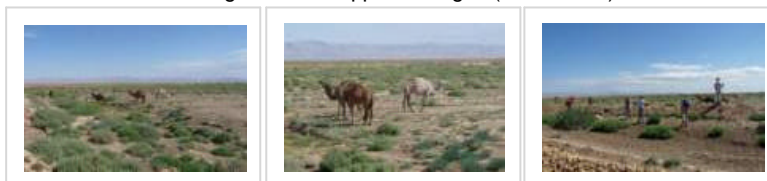

Het leukste gedeelte van Tozeur ontdekken we overigens pas twee dagen later, dat is het historische stadsdeel **Ouled Halef** waar de huizen nog de stijl van de middeleeuwse gevels hebben met allerlei geometrische patronen die vooruitspringend in de bakstenen zijn gemetseld (foto's onder). Veel poortjes en smalle straatjes maken dit tot een beetje schilderachtige wijk die nog een sfeer van vroeger ademt.

Naar de bergoases

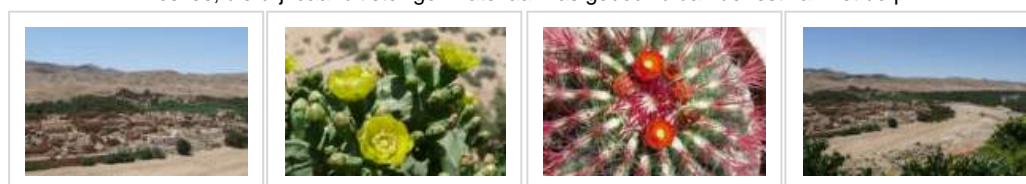
De volgende dag maken we vanuit Tozeur met landrovers een schitterende excursie naar een aantal **bergoases** in de buurt van de Algerijnse grens. Zoals bekend zijn **oases** grote groene gebieden met veel palmen in een gebied van zand en hitte, meestal dus in de woestijn. De oases danken hun bestaan aan de aanwezigheid van een bron en zijn daarom de woonplaatsen van woestijnbewoners, die de bron via irrigatie maximaal benutten. Oases zijn dan ook vaak groene tuinen met veel fruit en groenten. Minder bekend is dat er drie types oases zijn: oases bij de kust, woestijnoases en oases in de bergen. In Tunesië zijn bij de grens met Algerije een aantal oases van het laatste type te vinden op meer dan 1000 meter hoogte en voorzien van prachtige ravijnen, uitzichten en watervallen. Die bergoases gaan wij vandaag dus bezoeken. Via steppegebied, een stukje van het zoutmeer **Chott el-Gharsa** en vervolgens door de bergen rijden we via **Tamerza** naar **Midès**. Onderweg stoppen we onder andere omdat we een aantal kamelen zien lopen tegen een geweldig mooie achtergrond van steppe en bergen (foto's onder).

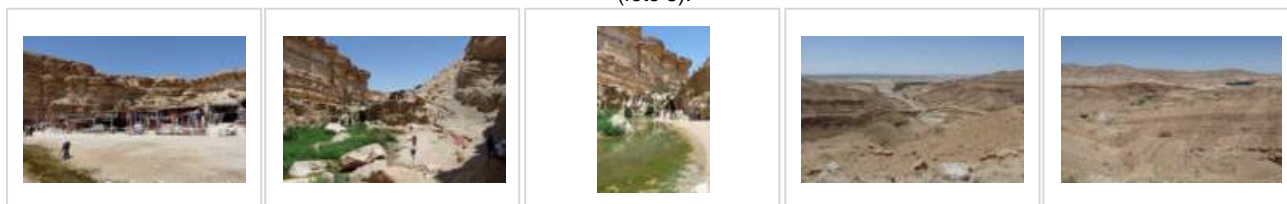
We rijden eerst naar het verste punt van onze excursie en dat is **Midès**, ver in de bergen. Het is de hoogste maar ook de oudst bewoonde bergoase en dat is op zich al bijzonder als je ziet hoe het dorpje ligt, hoog op een rots boven de oase (1e foto onder). De omgeving van Midès is werkelijk indrukwekkend met prachtig geërodeerde rotsen en diepe ravijnen en kloven. De typische erosie met gekleurde lijnen die door water en wind in de rotsen zijn uitgesleten moeten wel voer voor geologen zijn, die hier de hele geschiedenis van dit gebied in kunnen zien (kijk maar op de foto's hieronder).

Door woestijn- en berglandschap rijden we terug naar het dorpje **Tamerza**, met ongeveer 3000 mensen de grootste van de bergoases in dit gebied. Het oude Tamerza was ontstaan uit een oude Romeinse nederzetting met de naam **Ad Turres**. Het huidige Tamerza is een nieuw dorp dat dit oude dorp Tamerza vervangt dat bij een overstroming geheel werd weggespoeld... en het lijkt hier zo droog! Van het terras van een restaurantje hebben we mooi zicht op het oude Tamerza, dat nu schilderachtig als een soort ruïne onder aan de berg ligt waarop het nieuwe Tamerza is gebouwd (1e en 4e foto onder). Het enige dat nog staat van het vroegere dorp van klei en steen is de witte moskee, die blijkbaar uit stevig materiaal was gebouwd dan de rest van het dorp.

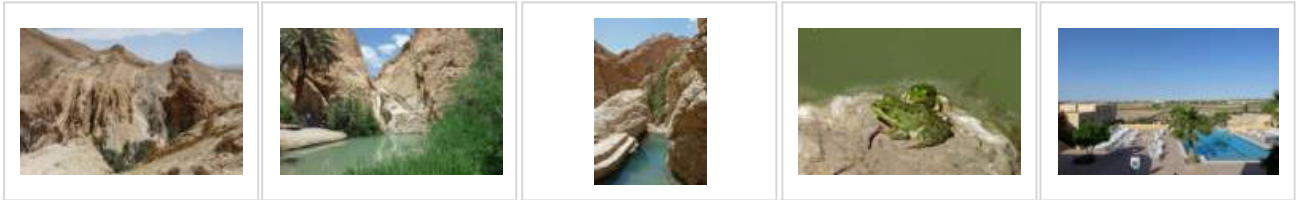

Vlaktbij Tamerza ligt een kloof waar het water van de Oued Khanga zich een aantal meters naar beneden stort. Het is een mooie kloof waarin gezwommen wordt door de lokale jeugd en je kunt ook in de kloof lopen want er staat niet veel water. Het is wel weer een mooi gezicht want ook hier zijn de rotsen prachtig getekend (foto 1-3 onder). Een klein eindje verder is nog een uitzichtpunt waar we een mooi zicht hebben op de uitgestrekte vlakte met in de verte het zoutmeer Chott el-Djerid. Het is een droog landschap maar wel heel mooi (foto 4 onder). Aan de andere kant is dan goed te zien hoe de weg zich slingert door de bergen met op de achtergrond de palmen van Tamerza (foto 5).

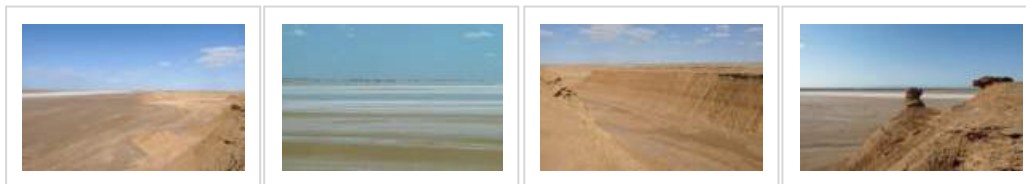
De mooiste bergoase is die waar we het laatst stoppen en een langere wandeling maken: **Chebika**. Chebika was ooit de Romeinse legerplaats **Ad Speculum**, waar vandaan met spiegels berichten zouden zijn doorgeseind. Daar is nu niet veel meer van te merken. Het oude dorp (3e foto) is nu compleet verlaten en overgelaten aan de hitte en brandende zon (die wij hier nu ook heel goed voelen). Het oude dorp Chebika lag boven een prachtige kloof waarin de echte oase ligt. We klimmen hier een eind naar boven en hebben dan een prachtig uitzicht over de oase en de dorre vlakten er achter (foto 1, 2, 5 onder). De rotsen hebben hier ook nog eens mooie roodachtige kleuren (foto 6). Wanneer we afdalen naar de oase, komen we bij de bron van "**wadi Khanga**" waaraan de oase zijn bestaan dankt (foto 7). Het riviertje dat hier ontstaat, stroomt vervolgens door een aantal mooie kloven en meertjes (foto 8). In die meertjes blijken trouwens grote hoeveelheden kikkers te zitten, die we natuurlijk op de foto moeten zetten (foto 9). Na genoten te hebben van de koelte van de oase, wandelen we terug naar onze landrovers. Aan het begin van de middag zijn we terug in Tozeur, waar we kunnen zwemmen in het zwembad bij het hotel (foto 10) totdat we met een klein groepje vertrekken voor de volgende excursie: een jeeptocht naar de woestijn en het zoutmeer.

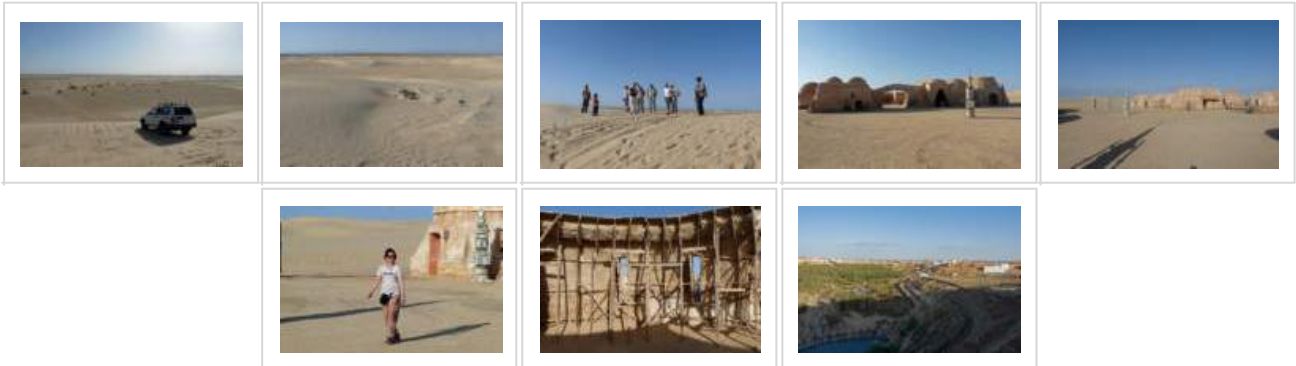

Desert Discovery tour

Met het vertrouwde groepje (Monique, Marianne, Bert en ikzelf) aangevuld met Piet en Diny gaan we een excursie maken die werd aangekondigd als een jeeptocht door de woestijn met crossen over de zandduinen. Dat laatste schrok veel groepsleden af (geen typische Djoser-groep dus, dat heb je met zo'n oudere groep!), maar een aantal zou er later spijt van hebben niet mee gegaan te zijn: Dat crossen zat er gelukkig wel in en was geweldig, maar in deze fantastisch mooie tocht zagen wij veel meer. De landrover nam ons mee naar het gebied rond het zoutmeer Chott el-Gharsa. Dit is een vlak en kaal gebied, maar toch heel mooi (foto 1) en afgewisseld met grote zandduinen (foto 3). Hier zagen we voor het eerst de zogenaamde "mirages" waarbij luchtspiegelingen er voor zorgen dat het lijkt of er in de verte water ligt (bij foto 2 is ingezoomd hierop). We stopten bij de rots **Ong Jemel** (Camel's Rock, foto 4), een grote rots die zo heet omdat hij uit de verte lijkt op een kameel. Aan de voet van deze rots bevond zich één van de diverse [filmlocaties van The English Patient](#) die in Tunesië zijn te vinden, namelijk het basiskamp van de woestijnexpeditie in de flashbacks. De weg werd hier zelfs verbreed voor de film. Hoewel [The English Patient](#) speelt in Egypte en Italië, werden alle woestijncènes opgenomen in Tunesië. Andere locaties in Tunesië van deze met 9 Oscars beloonde film zijn Tunis (waar "Caïro" werd opgenomen), Tamerza, Degache, Chott el Djerid en natuurlijk de Sahara.

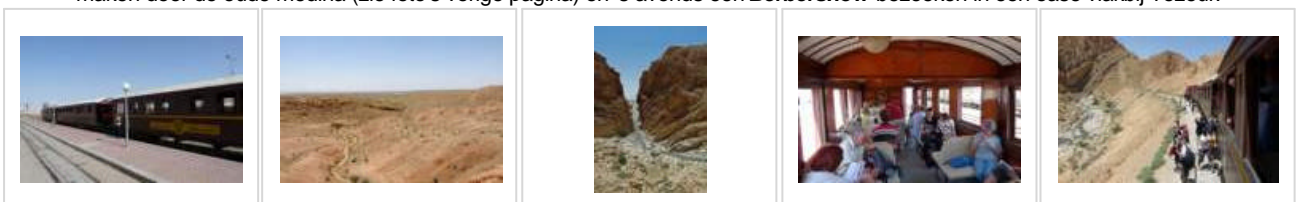

Verder rijden we door een prachtig stuk zandwoestijn (foto 1-3 onder). Door de zandduinen van Chott el-Gharsa komen we vervolgens aan bij het stadje Mos Espa (foto 4 onder). In Tunesië zijn ook veel [filmlocaties van Star Wars](#), we zullen dat in Matmata ook nog zien, maar hier in Chott el-Gharsa is een nog complete filmset te vinden van het stadje Mos Espa uit de film The Phantom Menace. Monique blijkt een enorme fan te zijn en gaat volledig uit haar dak en neemt met Bert zelfs een Star Wars-filmpje op. Het stadje dat er van buiten mooi uitziet, blijkt van binnen overigens met name te bestaan uit gaas. We zijn hier net op tijd, want de rust blijkt over als we weg gaan en een twintigtal landrovers arriveert met Fransen die hier gaan eten. Wij rijden dan verder naar de oase [Nefta](#). De oude stad van Nefta ligt prachtig boven de Corbeille (mand), een dal waar palmen groeien en waar de bronnen liggen (foto 8 onder). Daarna rijden we terug naar Tozeur waar we lekker gaan eten bij La Fontana, een Italiaans restaurantje.

Lézard Rouge

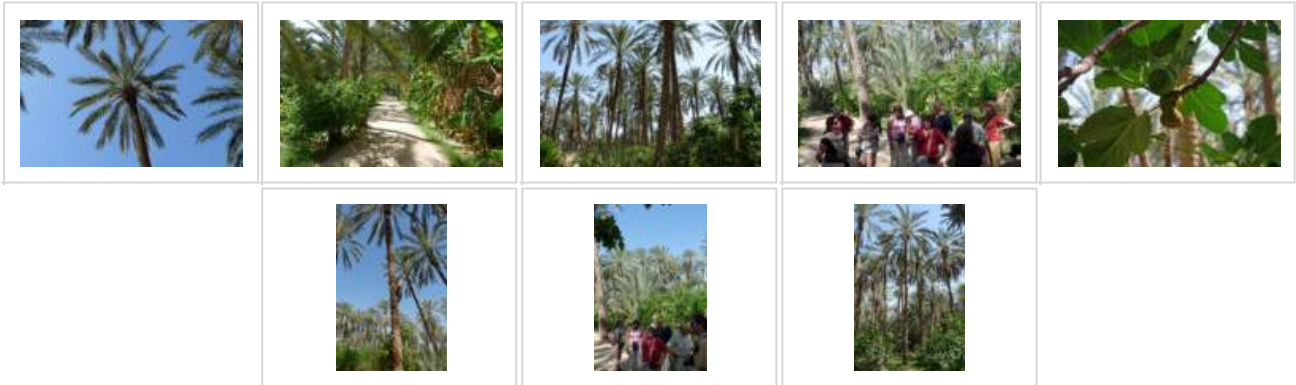
Vandaag vertrekken we met bijna de hele Djoser-groep op tijd om een goed plaatsje te hebben in de Lézard Rouge. De **Lézard Rouge (Rode hagedis)** is een historische trein. De trein was ooit het eigendom van de bey van Tunis, maar wordt nu gebruikt voor toeristen. Het traject waarover de trein rijdt is ook historisch. Jarenlang werd deze spoorlijn gebruikt voor het transport van fosfaten uit het mijnbouwgebied bij Seldja. De spoorlijn gaat door een 15 kilometer lange kloof die is uitgesleten in de rotsen door de rivier de Seldja en soms wel 200 meter diep is. Het nauwste stuk is de **Seldja-kloof** die zou zijn ontstaan doordat een Berbers vorst met zijn zwaard een kloof sloeg als schuilplaats voor zijn geliefde. Toeristen als wij maken deze treinrit dan ook niet alleen vanwege de historische trein, maar met name vanwege de prachtige uitzichten onderweg. De trein rijdt vanaf het station in **Metlaoui** door de Seldja-kloof naar het station in Selja en dan weer terug. Onderweg wordt een aantal keer gestopt voor het nemen van foto's, natuurlijk in de Seldja-kloof (foto 9) en bij **Seldja** zelf (foto 10). Na de treinrit keren wij terug naar Tozeur, waar ik met Marianne en Monique eet in een leuk restaurantje genaamd Le Minaret (bij een minaret dus), waarna we gaan zwemmen in het zwembad bij het hotel, laat in de middag met de gids een wandeling maken door de oude medina (zie foto's vorige pagina) en 's avonds een **Berbershow** bezoeken in een oase vlakbij Tozeur.

Degache

Op weg naar Douz maken wij op maandag 18 mei allereerst een stop bij het oasedorpje **Degache**. Wie dat wil kan hier met de paardenkoets vervolgens naar het hart van de oase waar gids Noubbi een heel interessante rondleiding geeft met uitleg over het leven in de oase. Degache is een heel mooie oase en het wordt een heel leuke wandeling vind ik. We zien (naast heel veel dadelbomen) het irrigatiesysteem, krijgen uitleg over het telen en oogsten van dadels en zien grote hoeveelheden en soorten fruitbomen. Behalve dadels worden in de oase diverse citrusvruchten, abrikozen, vijgen en allerlei andere vruchten geteeld. De oase is helemaal zelfvoorzienend. Zo'n oase is ook prachtig om te zien door het vele groen, de mooie palmen en natuurlijk de schaduw.

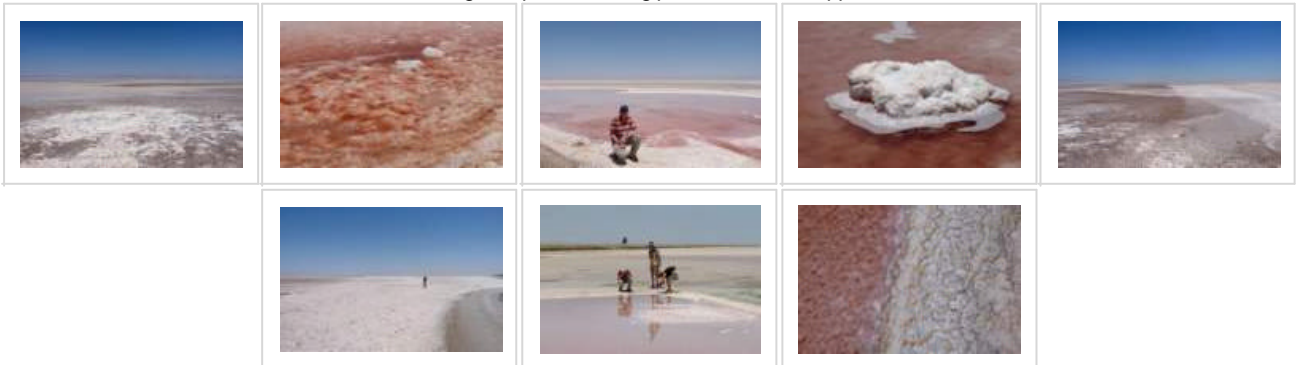

Chott el-Djerid

Het grote zoutmeer **Chott el-Djerid** is maar liefst 150 kilometer lang en heeft een oppervlakte van zo'n 5000 vierkante kilometer. Zelfs een woestijn kan zijn meer hebben, al is de naam "zoutmeer" is wat misleidend, want anders dan bijvoorbeeld de Dode Zee (waar een jaar eerder was) bevat Chott el-Djerid nauwelijks water. Het zoutmeer Chott el-Djerid is een immens grote geelwitte laagvlakte, waar de temperatuur kan stijgen tot meer dan 50°C en al het water uit het natte seizoen dus snel verdampt, daarbij zout en mineralen achterlatend.

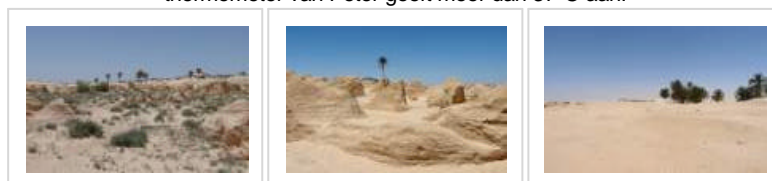
Het zoutmeer is bijna verblindend, zo schittert het in de zon als we er over autoweg 16 dwars door heen rijden. Onderweg zien we een aantal keren luchtspiegelingen (fata morgana's), waarbij het lijkt of er "echte" meren liggen op de zoutvlakten. We stoppen halverwege het meer voor een aantal foto's waarbij we even op het zoutmeer kunnen lopen (foto 1-8 onder) en de mooie kristallen kunnen bewonderen.

Uiteraard worden bij de parkeerplaats ook woestijnrozen verkocht die in dit gebied worden gevonden en worden gevormd door de neerslag en oplossen van gips net onder het oppervlak

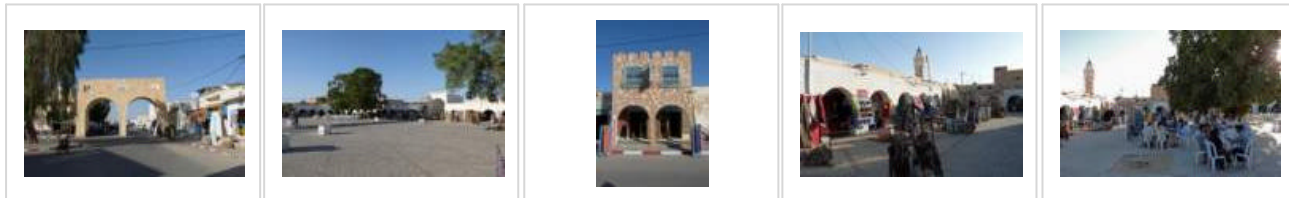
Op weg naar Douz

Aan de rand van het zoutmeer Chott el-Djerid maken we nog een stop op een plaats waar zandduinen zijn versteend (foto 1,2). Voor de lunch stoppen we bij een restaurantje aan de rand van de Sahara (foto 3) net voor Douz. Het is dan inmiddels aardig opgewarmd: de thermometer van Peter geeft meer dan 37°C aan!

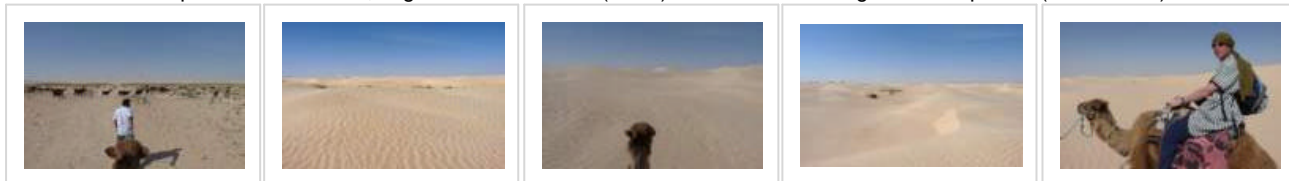
Douz

Douz is een klein stadje met ongeveer 20.000 inwoners aan de rand van de Sahara en is het zuidelijkste puntje van onze reis door Tunesië. Het stadje is uitvalsbasis voor kamelentochten naar de woestijn. De oase bij het stadje is spectaculair: deze zou meer dan 100.000 dadelpalmen omvatten en zou de lekkerste dadels van Tunesië produceren. Rond een uur of vijf loop ik met Marianne, Monique en Bert dwars door de oase met dadelpalmen van ons hotel naar het centrum van Douz. Hoewel reisleider Piet ons heeft verteld dat dat centrum niet zo interessant is, besluiten wij dat zelf wel te onderzoeken. Gelukkig maar, want het centrum van Douz blijkt juist heel gezellig te zijn en dan met name het grote plein waaraan de winkeltjes met hun portieken liggen en waar de lokale bevolking thee zit te drinken (foto 2, 4). Dat doen wij ook (foto 5) en gaan dan de winkeltjes bekijken. De mensen zijn hier heel vriendelijk en helemaal niet opdringerig. Enkele jongeren vertellen ons dat veel toeristen die naar Douz komen voor de kamelentochten naar de Sahara, niet verder komen dan hun hotel en daar eten, zodat de bevolking nauwelijks profiteert. Nu voelt het dus nog beter dat we naar het centrum zijn gelopen en we besluiten hier ook bij een klein restaurantje te gaan eten, midden op het plein.

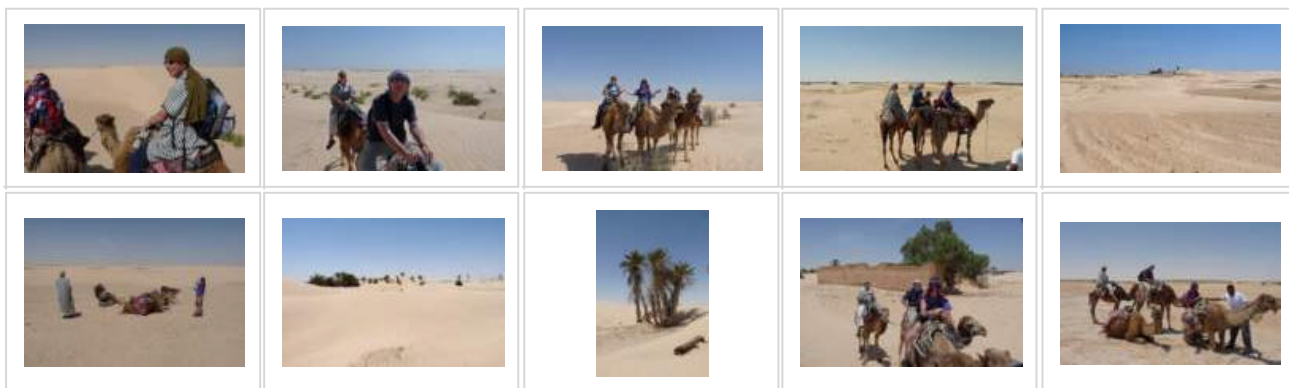

Sahara: kamelentocht

Bij terugkomst uit het centrum van Douz krijgen we te horen dat de kamelentocht de volgende dag is verkort naar een uur, omdat de "groep" het te lang en te warm vindt om drie uur op een kameel te zitten. Wij zijn het daar helemaal niet mee eens en gelukkig wordt geregeld dat wij vieren al om 9 uur al op de kameel stappen voor een tocht van drie uur in plaats van een korte tocht om 11 uur ("vrijheid, blijheid" is tenslotte de leuze van Djoser). In tegenstelling tot reisleider Piet, lijkt gids Noubbi het wel te waarderen en noemt ons vanaf nu de vier musketiers omdat wij met zijn vieren steeds aan zoveel mogelijk activiteiten meedoen. Overigens is dit ook de oudste en minst actieve groep die ik heb gehad in 10 Djoser-reizen tot nu toe. De volgende dag vertrek ik dus met de "jongeren" (Monique, Marianne, Bert en ik) rond half negen vanaf ons hotel. Nadat wij doeken om ons hoofd krijgen en soort van jurken tegen de warmte stappen we om negen uur op de dromedarissen, begeleid door Abdullah (foto 1). Het ziet er in ieder geval heel apart uit (foto 5 onder).

Het wordt een geweldige tocht in de [Sahara](#) die wij wel voor ons alleen lijken te hebben. De Sahara is met meer dan 9 miljoen vierkante kilometer de grootste zandwoestijn op aarde, waarvan we alleen de rand nu nog maar zien. Sommige mensen zien alleen een zandbak, maar ik vind de Sahara echt schitterend en geniet volop van de volle drie uur op de dromedaris (zie bijvoorbeeld foto 2-4 boven, zo mooi!). Het is ook wel zo lekker en gezellig dat wij maar met zijn vieren zijn (foto 1-4 onder) in plaats van met die hele groep van twintig personen. Hoe dan ook, voor ons vieren wordt het een prachtige tocht en drie uur is eigenlijk nog te kort. Ik had best even door willen gaan: Het is namelijk best relaxed, zo hobbelen op een dromedaris. We stoppen nog even bij een kleine oase (foto 6-8) en bij een dorpje dat is verlaten vanwege de oprukkende woestijn (foto 9). Het wordt zo richting het middaguur wel steeds warmer (38°C!), maar het is goed te doen dankzij onze "kleding" en absoluut de moeite waard. Om ongeveer 12 uur stappen wij van de dromedaris af (foto 10 onder) en genieten dan met de rest van de groep aan de rand van de Sahara van een door de Berbers bereide Tunesische maaltijd van tajine en die smaakt uitstekend.

Van Douz naar Matmata

Na de lunch rijden we verder van Douz richting Matmata door het Dahargebergte. Het is heet en we stijgen flink, dus we moeten een paar keer stoppen om de bus te laten afkoelen, maar dat levert dan weer mooie foto- en drinkstops op. Het is namelijk een prachtige weg door heel droog maar spectaculair berglandschap (foto 2 en 4 onder). Ondanks de droogte, zien we toch nog kleine tuinen met enkele olijfbomen staan (foto 1) op relatief grote afstand van elkaar vanwege de schaarste aan water. De tuintjes zijn voorzien van dammen om bij regen het water zo lang mogelijk vast te houden en erosie tegen te gaan. Naast schapen en geiten zijn de olijven de belangrijkste middelen van de Berbers die hier leven. In de buurt van Matmata stoppen we bij een woning van Berbers (foto 5-8), die hun huis hebben opengesteld zodat toeristen een indruk kunnen krijgen van hun manier van leven. Het gaat hier om een boerderijtje, waar de woning is uitgehouwen in de rotsen.

Matmata

Matmata staat met name bekend om zijn ondergrondse woningen die nog altijd bewoond worden. Deze troglodieten woningen bestaan uit een ronde diepe kuil van 6 tot 12 meter diep en met een diameter van 10 tot 20 meter. Deze kuil is dan de binnenplaats waarop verschillende grotkamers uitkomen, meestal in twee verdiepingen. Ons hotel is ook zo'n ondergrondse woning, te zien op foto 1. Foto 2 laat de grot zien die ik deelde met kamergenoot Bert, lekker eenvoudig, want van binnen bestaat de kamer slechts uit twee nissen voor bedden, maar het was er wel lekker koel. Een ander hotel dat nog in gebruik is, is Sidi Driss. Deze grotwoning werd in de science fiction films Star Wars gebruikt als decor voor het huis van de oom en tante van Luke Skywalker en daar moesten we (en met name Monique) natuurlijk even gaan kijken (foto 3-5). 's Avonds ga ik met Monique, Marianne en Bert eten bij één van de weinige restaurantjes in het dorp, Chez Abdul. Er zijn in Matmata maar weinig restaurantjes, want de meeste toeristen blijven hier niet slapen: toch ben ik blij dat wij dit wel deden want het is toch weer een aparte ervaring. 's Avonds was het ook best gezellig in het open middengedeelte van het hotel met bijna de hele groep en met ingekocht bier.

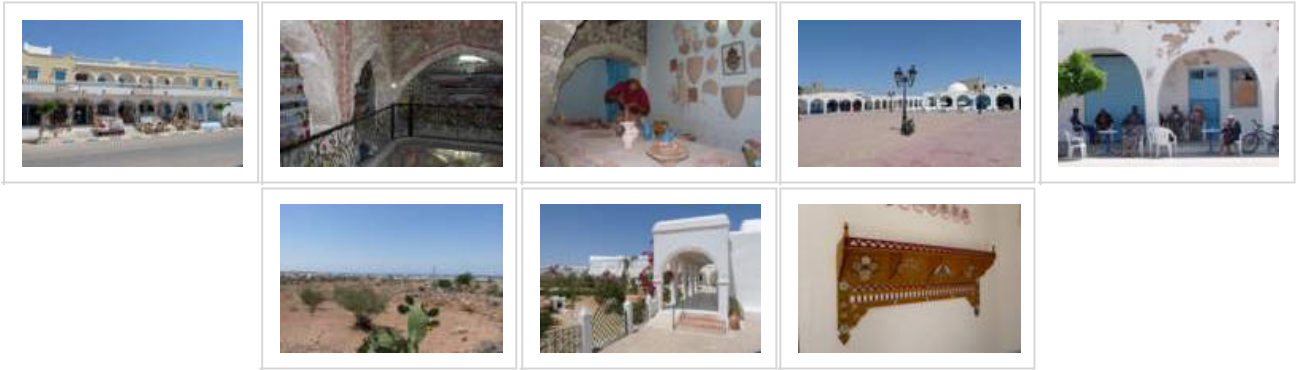
Toujane

Van Matmata rijden we op woensdag 20 mei naar Djerba. De route gaat door de streek Jeffara, een streek van nomaden en landbouwers, voornamelijk bewoond door Berbers. De uitzichten over het landschap zijn bijzonder mooi (foto 1 en 2 onder). We zien regelmatig vrouwen en kinderen, maar ook mannen rondtrekken met een groepje schapen of geiten. Het is duidelijk geen makkelijk bestaan hier. Dat valt ook duidelijk op in het dorpje Toujane (foto 3-5) dat heel mooi in de bergen ligt, maar redelijk verlaten lijkt. We maken in Toujane een stop voor een korte wandeling door het dorpje en drinken dan muntthee bij een cafeetje. Van Toujane rijden we dan direct door naar de ferry naar Djerba, waar we na een lunchstop in Houmt Souk aan het begin van de middag aankomen bij het hotel. De rest van de middag breng ik bij en in het zwembad bij het hotel door, onder andere door te "lummelen" met Miranda, Monique en Marianne. Helaas ben ik niet zo goed in het vangen van een bal en ben ik dus redelijk vaak de "lummel".

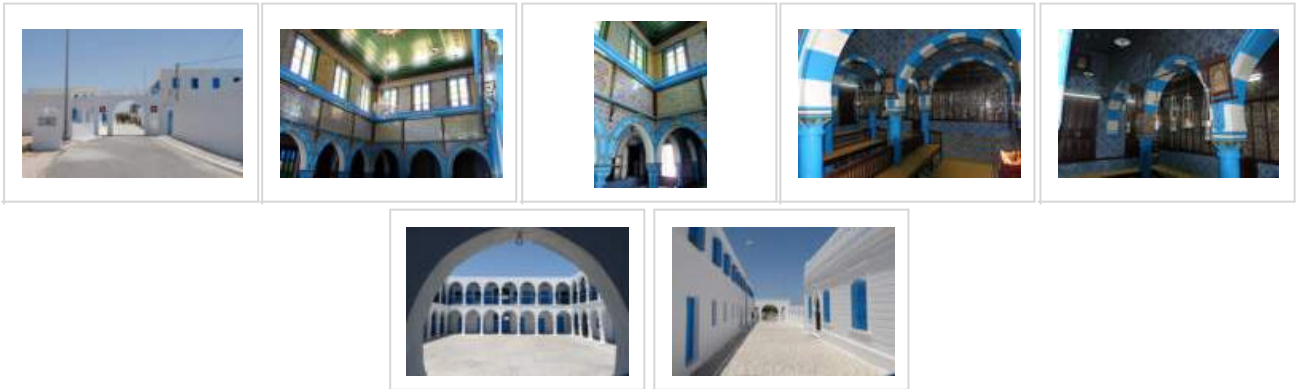
Djerba: Guellala

Op de ochtend van 21 mei is er de mogelijkheid zelf op pad te gaan, te gaan zwemmen of mee te gaan met een rondleiding over het eiland Djerba met Noubbi. Net als een groot deel van de groep, maak ik de excursie. We rijden langs de **Romeinse dam** en maken onze eerste stop bij het dorpje Guellala, het pottenbakkersdorp van Djerba. Al duizenden jaren wordt op Djerba keramiek gemaakt. Dat dit juist hier bij Guellala gebeurt, komt doordat zich vlakbij het dorp grote hoeveelheden van de juiste klei te vinden zijn. Daar bevinden zich ook de meeste ovens. Het pottenbakken gebeurt in Guellala nog steeds ook voor huishoudelijk gebruik, maar natuurlijk met name voor de toeristen. In het dorp bevinden zich veel werkplaatsen, ateliers en verkoopplaatsen voor het mooie aardewerk dat hier wordt gemaakt (foto 1-3). Het kleurige keramiek uit Djerba zijn we de hele reis al tegengekomen (vaak goedkoper dan hier), maar dit is natuurlijk de plaats om souvenirs te kopen. Het Berberdorpje zelf is ook best leuk (foto 4,5). Vlakbij Guellala ligt het **Museum voor Volkskunst**. Het museum ligt op een mooie locatie met uitzicht over Guellala (foto 6). Het museum laat in de verschillende ruimten diverse onderdelen zien van het leven in Tunesië, zoals een typisch Tunesisch huis, kleden, traditionele kostuums, decoraties, maar ook bijvoorbeeld de huwelijksceremonies, het persen van olijfolie en de visvangst. Best een leuk museum om even rond te kijken dus.

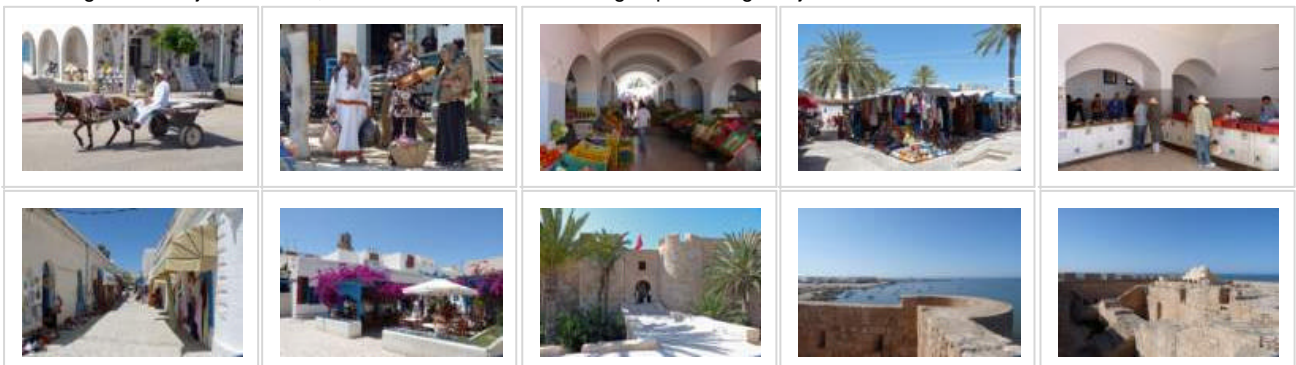
La Ghriba

Al eeuwen kent Tunesië een joodse gemeenschap. Op Djerba bevindt zich nog een joodse gemeenschap van zo'n 1000 gelovigen in twee joodse dorpen **Hara Sghira** (of Er Riadh) en **Hara Kbira** (of El Ghriba). De synagoge van Hara Sghira is het bedevaartsoord de **Ghriba**, wat zoiets betekent als de wonderschone of de vreemdeling. In deze synagoge zou een steen van de tempel in Jeruzalem uit het jaar 70 zijn ingemetseld. De synagoge zelf zou dateren van het jaar 586 v. Chr. wat haar de oudste synagoge ter wereld zou maken. Eén van 's werelds oudste kopieën van de Torah zou hier bewaard worden. Om al deze redenen wordt La Ghriba door veel pelgrims bezocht. Wij bezoeken deze mooie en historische synagoge (foto 1,7). La Ghriba werd door een aanslag in 2002 beschadigd, daarom moeten we nu door veiligheidspoortjes om de synagoge in te kunnen. De synagoge heeft van binnen galerijen van blauwe zuilen en prachtige kleurige tegels (foto 2-5). Naast de synagoge ligt de karavanseraï (foto 6), een slaapplek voor de pelgrims

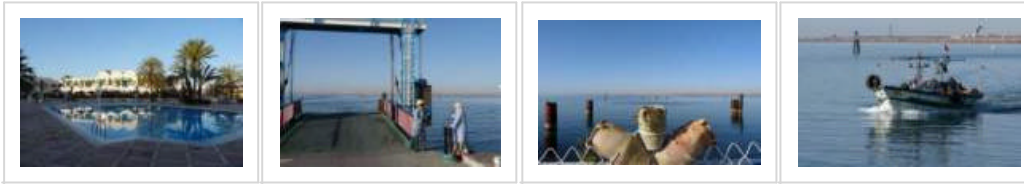
Houmt Souk

Na de rondleiding over het eiland laten we ons door de bus afzetten bij de hoofdstad van het eiland **Houmt Souk**. Houmt Souk betekent "marktstad" en is de naam van het grootste dorp op Djerba. De stad heeft een gezellig centrum en met Marianne, Monique en Bert loop ik vervolgens langs de vele kleurige marktjes en winkeltjes in het centrum (foto 1-4) en we passeren onder andere de vismarkt (foto 5) waar we de verse vis verhandeld zien worden en waar vandaan de vis rechtstreeks richting de restaurantjes gaat. Daarom gaan we wat eten bij een visrestaurantje op één van de vele leuke pleintjes in de stad (foto 7). Na de uitgebreide lunch met interessante gesprekken, lopen we door naar de waterkant, waar de Spaanse vesting "**Bordj El Kebir**" ligt. Dit fort uit 1289 is nu een archeologisch museum en we kijken hier even rond (foto 8-10). Hierna blijf ik met Bert en Monique nog wat winkelen totdat we aan het eind van de middag terug gaan naar het hotel, waar ik nog even het zwembad in duik. 's Avonds eten we met zijn vieren, aangevuld met reisleider Piet en gids Noubbi bij een leuk Tuareg restaurantje in de buurt, om met diverse anderen uit te eindigen bij de bar in het hotel voor onze laatste echte avond.

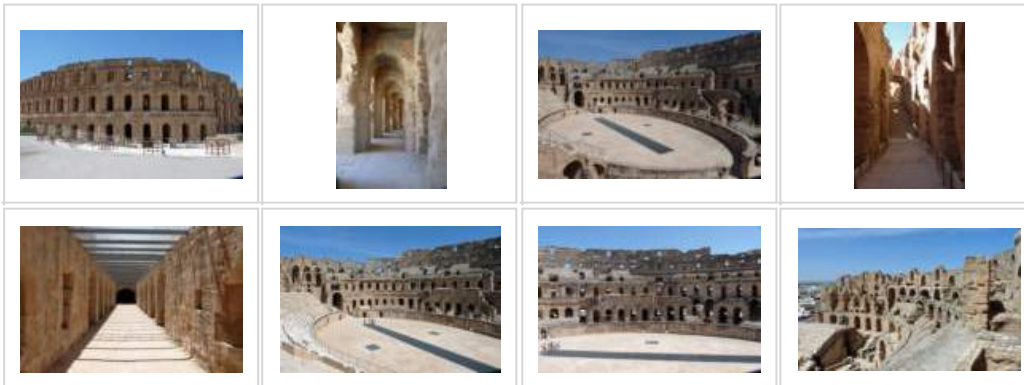
[Vertrek uit Djerba](#)

Op 22 mei vertrekken we al om zes uur met de bus van het hotel (foto 1). Dat is wat vroeg, maar we hebben een lange reis voor de boeg en zonder vroeg te vertrekken, zou er geen tijd zijn om El-Djem te bezoeken of even te rusten in Tunis voordat 's nachts onze vlucht vertrekt. Bij de ferry naar het vasteland verliezen we al weer wat tijd, maar het is leuk om bij de ferry te zien hoe de vissersboten terugkomen van de visvangst (foto 2-4). Na de overtocht rijden we, met slechts een korte koffiestop, direct door naar el-Djem, waar we rond het middaguur aankomen en het gigantische amfitheater al van ver zien liggen. Dat gaan we natuurlijk bezichtigen, maar eerst gaan we snel een broodje eten bij één van de restaurantjes die uitkijken op het Colosseum.

[El Djem](#)

Het Romeinse theater in [El-Djem](#) was het op zes na grootste Romeinse theater van de oudheid, na Rome, Capua, Pozzuoli, Verona en Carthago, maar het is nu het best bewaarde theater buiten Rome en staat dan ook op de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Het amfitheater werd gebouwd begin 3e eeuw in de Romeinse stad Thysdrus, zoals El Djem toen heette. Het stadje werd overigens al eerder gesticht als Punische nederzetting. De buitenkant (foto 1) bestaat uit drie verdiepingen en heeft een hoogte tot 36 meter. De galerijen bestaan uit arcaden afgewisseld door halfzuilen met Romeinse kapitelen. Het theater is ovaal met assen van 148 en 122 meter. Het theater bood destijds plaats aan 30000 toeschouwers, maar de meeste van de zitbanken zijn echter verdwenen. Onder het theater is een souterrain (onder de sleuf op foto 6 en 7) waar je nog in kunt (foto 5). Hier waren de kooien voor wilde dieren en de ruimtes voor veroordeelde gevangenen. In het Colosseum van El Jem werden delen van de film [Monty Python's Life of Brian](#), en van de geweldige film [Gladiator](#) opgenomen.

[Einde](#)

We hebben in El Djem ruim de tijd het theater te bewonderen en zelfs om nog even de winkeltjes in het stadje te bekijken, maar daarna rijden we over een lange saaie snelweg door naar Tunis, waar we rond zeven uur aankomen. Gelukkig hebben we hier tot we vertrekken een hotelkamer en kunnen we dus even opruimen. Reisleider Piet, gids Noubbi en de chauffeur worden in de lobby van het hotel toegesproken en bedankt. Dan wordt nog snel een [groepsfoto](#) gemaakt, want dat was er nog steeds niet van gekomen. We gaan nog snel wat eten in Tunis en Marianne, Bert en ik gaan nog één keer wat drinken met Noubbi de gids. Rond twaalf uur staat de bus klaar, want om drie uur stijgen we op richting Frankfurt. In de ochtend van de volgende dag komen we aan op Schiphol en is het tijd om afscheid te nemen en zit een leuke en mooie vakantie er helaas al weer op.